

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän tietojen luovuttaminen suostumuksella – Ohjeistus kokeilualueen kunnille

Sisällysluettelo

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän tietojen luovuttaminen suostumuksella – Ohjeistus kokeilualueen kunnille	1
1 Ohjeen asemasta	1
2 Tietosuoja-asetuksen lähtökohdat suostumuksen käyttämiselle viranomaistoiminnassa	2
3 Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän tietojen luovuttaminen suostumuksella	2
4 Terveystietojen ja muiden erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen luovuttaminen suostumuksella	4
5 Mihin suostumusta ei voi käyttää?	4
6 Suostumuksen käytöstä eri tilanteissa	5
6.1 Tietojen luovuttaminen työnantajalle ja palkkatukipaikkojen esittely	5
6.2 Tietojen luovuttaminen julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajille	6
6.3 Tietojen luovuttaminen muille työllistymistä tukevien palvelujen tuottajille	6
6.4 Tietojen luovuttaminen viranomaisille	6
6.5 Tietojen luovuttaminen muille tahoille	7

1 Ohjeen asemasta

KEHA-keskus ja TE-toimistot ovat työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä (laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012, jäljempänä *JTYPL*, 13 luku 2 §). Kokeilualueen kunta on yleisen tietosuoja-asetuksen 28 artiklassa tarkoitetussa käsittelijän vastuussa henkilötietojen käsittelystä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmässä kokeilun soveltamisen ajan (laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta 1269/2020, jäljempänä *kokeilulaki*, 18.1 §).

Ohjeessa käsitellään edellytyksiä, joiden täyttyessä kokeilualueen kunta voi luovuttaa työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän asiakastietoja asiakkaan suostumuksella. Tämä KEHA-keskuksen rekisterinpitäjänä antama ohjeistus sitoo kokeilualueiden kuntia henkilötietojen käsittelijöinä niiden käsitellessä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän henkilötietoja. Ohjeistus on voimassa 1.3.2021–30.6.2023.

Suostumuksen asemasta henkilötietojen käsittelyperusteena on keskusteltu 17.2.2021 tietosuojavaltuutetun toimiston kanssa. Tietosuojavaltuutetun toimisto totesi, ettei viranomaistoiminnassa ole pääsääntöisesti mahdollista käyttää suostumusta perusteena henkilötietojen käsittelyyn. Tietojen luovuttaminen suostumuksen perusteella olisi mahdollista vain rajatuissa tilanteissa, joissa tietojen luovuttaminen olisi asiakkaan edun mukaista. TEM on antanut tapaamiseen liittyvän muistion 3/2021.

31.3.2021

2 Tietosuoja-asetuksen lähtökohdat suostumuksen käyttämiselle viranomaistoiminnassa

Tietosuoja-asetuksessa (4 artikla, 11 kohta) rekisteröidyn 'suostumuksella' tarkoitetaan **vapaaehtoista, yksilöityä, tietoista ja yksiselitteistä** tahdonilmaisua, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn antamalla suostumusta ilmaisevan lausuman tai toteuttamalla selkeästi suostumusta ilmaisevan toimen.

Tietosuoja-asetuksen mukaisesti suostumuksen antaminen on pystyttävä todistamaan (osoitusvelvollisuus). Lisäksi rekisteröidyllä on oikeus peruuttaa suostumuksensa milloin tahansa, ja peruuttamisen on oltava yhtä helppoa kuin suostumuksen antaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla).

Suostumuksen tulee olla aidosti vapaaehtoinen. Tietosuoja-asetuksen 43. resitaalin mukaisesti suostumuksen käyttöön viranomaistoiminnassa tulee suhtautua pidättyvästi viranomaisen ja asiakkaan epäsuhtaan vuoksi.

Tietosuoja-asetus 43. resitaali: *"Jotta voidaan varmistaa, että suostumus on annettu vapaaehtoisesti, suostumuksen ei pitäisi olla pätevä oikeudellinen peruste henkilötietojen käsittelylle sellaisessa erityistilanteessa, jossa rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välillä on selkeä epäsuhta. Tämä koskee erityisesti tilannetta, jossa rekisterinpitäjänä on viranomaisen ja jossa on sen vuoksi epätodennäköistä, että suostumus on annettu vapaaehtoisesti kaikissa kyseiseen tilanteeseen liittyvissä olosuhteissa. Suostumusta ei katsota vapaaehtoisesti annetuksi, jos ei ole mahdollista antaa erillistä suostumusta eri henkilötietojen käsittelytoimille huolimatta siitä, että tämä on asianmukaista yksittäistapauksissa, tai jos sopimuksen täytäntöönpanon, mukaan lukien palvelun tarjoamisen, edellytyksenä on suostumuksen antaminen huolimatta siitä, että tällainen suostumus ei ole tarpeellista sopimuksen täytäntöön panemiseksi."*

3 Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän tietojen luovuttaminen suostumuksella

Lähtökohtana on se, että kokeilun alueen kunnan asiakas voi itse kertoa tarvittavia tietojaan muille tahoille.

Suostumuksen tiedon luovuttamiseen tulee täyttää tietosuoja-asetuksen mukaiset vaatimukset. Jotta suostumus on pätevä, sen on oltava yksilöity, tietoinen, aidosti vapaaehtoinen ja yksiselitteinen tahdonilmaisus.

Kokeilun alueen kunta voi luovuttaa TE-toimiston asiakastietojärjestelmän henkilötietoja asiakkaan suostumuksen perusteella ainoastaan seuraavilla edellytyksillä:

1. Suostumus on aidosti vapaaehtoinen. Viranomaisen ja työnhakijan välillä vallitsee epäsuhta, joten suostumukseen tulee suhtautua pidättyvästi. Tämän vuoksi suostumusta voisi käyttää vain silloin, jos tiedon luovuttamisesta olisi asiakkaalle selkeää etua tai hyötyä; esimerkiksi tiedon luovuttaminen voisi edesauttaa jonkin etuuden tai palvelun saantia. Vapaaehtoisuus edellyttää sitä, että asiakkaalle ei saa aiheutua haitallisia seuraamuksia siitä, jos hän kieltäytyy antamasta suostumusta tietojen luovutukselle. Asiakkaan kieltäytyminen suostumuksen antamisesta ei saa estää palvelun

31.3.2021

pääsyä; viranomainen ei voi esimerkiksi evätä asiakkaan palvelua sen vuoksi, ettei asiakas anna suostumusta tietojen luovuttamiseen. Asiakkaan ei tule olla käytännössä pakotettu suostumuksen antamiseen, ja hänelle on kerrottava suostumuksen vapaaehtoisuudesta. Asiakkaan suostumusta luovutuksen perusteena ei voisi käyttää silloin, jos se palvelisi ainoastaan viranomaisen intressiä.

2. Suostumus on yksilöity. Suostumuksessa tulee yksilöidä se, mitä tietoja luovutetaan, mihin käyttötarkoitukseen tietoja luovutetaan ja mille taholle tietoja luovutetaan. Asiakkaalla on oikeus valita, mitä tietoja suostumuksen nojalla luovutettaisiin, mille taholle ja mihin tarkoitukseen. Erityisesti yksilöintivaatimuksen johdosta valtakunnallisten suostumuslomakkeiden laatiminen on haasteellista. Kokeilualueen kunnan tulee itsenäisesti tehdä tarvittavat suostumuslomakkeet.
3. Suostumus tulee antaa ennalta määriteltyn, nimenomaiseen ja lailliseen tarkoitukseen. Suostumuksen nojalla saatuja tietoja voidaan käyttää vain suostumuksessa kerrottuun käyttötarkoitukseen. Eri käyttötarkoituksia varten on pyydettävä erilliset suostumukset, joihin asiakas voi antaa tai olla antamatta suostumuksen toisistaan riippumatta. Tietoja ei voida käyttää muihin kuin niihin käyttötarkoituksiin, joihin asiakas on antanut suostumuksensa.
4. Suostumuksen nojalla luovutettavien tietojen tulee olla tarpeellisia suostumuksessa kerrottuun käyttötarkoitukseen. Suostumuksen nojallakaan henkilötietoja ei saa luovuttaa tai muutoin käsitellä laajemmin kuin käyttötarkoituksen kannalta on tarpeen.
5. Suostumus on kirjallinen, ja suostumuksen antaminen tulee pystyä osoittamaan. Suostumusta ei voisi antaa puhelimitse, eikä suostumusta voisi sisällyttää asiakkaan työllistymissuunnitelmaan. Suostumus tulee arkistoida.
6. Suostumus on asiakkaan kannalta selkeä ja yksiselitteinen.
7. Asiakkaalla on oikeus peruuttaa suostumuksensa milloin tahansa, ja peruuttamisen on oltava yhtä helppoa kuin suostumuksen antaminen. Jos asiakas peruuttaa suostumuksensa, suostumuksen nojalla kerätyt tiedot tulee poistaa.
8. Jos suostumus ei ole kertaluonteinen, suostumuksesta tulee ilmetä, kuinka kauan se on voimassa.
9. Suostumuksen on oltava informoitu. Suostumuksen yhteydessä asiakkaalle on kerrottava vähintään seuraavat seikat:
 - Rekisterinpitäjä tai rekisterinpitäjät (yhteisrekisterinpitäjäyys) ja muut mahdolliset tahot, joille tietoja luovutetaan
 - Kaikki erilliset käyttötarkoitukset, joita varten suostumus on pyydetty
 - Mitä tietoja asiakkaasta luovutetaan/kerätään
 - Asiakkaalle on kerrottava vapaaehtoisuudesta, oikeudesta peruuttaa suostumus ja kuinka peruuttaminen käytännössä tehdään

31.3.2021

4 Terveystietojen ja muiden erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen luovuttaminen suostumuksella

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvista tiedoista ilmenee henkilön rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ammattiliiton jäsenyys, terveyttä koskevia tietoja, henkilön seksuaalinen suuntautuminen tai käyttäytyminen tai geneettisiä tai biometrisia tietoja henkilön tunnistamista varten. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittely voi aiheuttaa huomattavia riskejä henkilön perusoikeuksille ja -vapauksille. Lähtökohtaisesti näiden tietojen käsittely on kiellettyä, jollei käsittelyyn ole tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettua perustetta.

Terveystietojen ja muiden erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen luovuttamiseen tulee suhtautua pidättyvästi. Terveystietoja ja muita erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja voitaisiin luovuttaa vain asiakkaan yksilöidyllä ja **nimenomaisella** suostumuksella, kun se on selkeästi asiakkaan itsensä edun mukaista. Asiakkaan suostumuksen tulee täyttää edellä kuvatut suostumuksen vaatimukset, ja lisäksi suostumuksen tulee olla tietosuoja-asetuksen tarkoittamalla tavalla nimenomainen.

Nimenomaisuuden vaatimuksella tarkoitetaan tapaa, jolla rekisteröity ilmaisee suostumuksensa. Nimenomaisen suostumuksen voi antaa esimerkiksi allekirjoittamalla kirjallisen lausuman, sähköisellä allekirjoituksella tai kaksivaiheisella varmistuksella. Rekisteröity voi esimerkiksi ensin vastata hänelle lähetettyyn sähköpostiin, minkä jälkeen hänelle lähetetään vielä vahvistuslinkki tai -koodi tekstiviestillä.¹

5 Mihin suostumusta ei voi käyttää?

Suostumusta ei voi käyttää laajasti asiakkaan tietojen luovuttamiseen. Esimerkiksi yleinen suostumus, jossa asiakas suostuisi tiedonvaihtoon kahden viranomaisen välillä ilman luovutettavien tietojen ja käyttötarkoituksen tarkempaa yksilöintiä, ei olisi pätevä tietojen luovuttamisen peruste. Suostumus ei mahdollista tarpeettoman laajaa tietojen luovuttamista, eikä asiakkaan antamaa suostumusta myöskään tule tulkita laajentavasti.

Kokeilun alueen kunta ei voisi asiakkaan suostumuksen nojalla kerätä erillisiä, työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän kanssa rinnakkaisia tai päällekkäisiä henkilörekistereitä. Kokeilun alueen kunnan on käytettävä kokeilulaissa tarkoitettujen tehtävien järjestämisessä ja tuottamisessa TE-toimiston asiakastietojärjestelmää JTYPL 13 luvun 3 §:ssä säädettyjen asiakastietojen käsittelemiseksi (kokeilulaki 14.1 §). Työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (TYP-lain) 9 §:ssä säädettyjä TYP-lain piiriin kuuluvien asiakkaiden tietoja on käsiteltävä TYPPI-rekisterissä.

¹ <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-suostumus>

31.3.2021

6 Suostumuksen käytöstä eri tilanteissa

6.1 Tietojen luovuttaminen työnantajalle ja palkkatukipaikkojen esittely

JTYPL 13 luvun 6 §:ssä luetellaan ne henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka työnantajalle voidaan luovuttaa URAan kirjattavalla työnhakijan suostumuksella. Kokeilulain 14 §:n 4 momentin nojalla kokeilualueen kunta voi luovuttaa JTYPL 13 luvun 6 §:ssä lueteltuja tietoja työnantajille työnhakijan antamalla kirjallisella suostumuksella.²

JTYPL 13 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan työpaikan täyttämistä varten tarpeellisia tietoja ovat:

- 1) työnhakijan nimi ja yhteystiedot, äidinkieli, muu kielitaito ja kansalaisuus;
- 2) työnhakijan koulutus ja suorittamat ammatilliset tutkinnot sekä tarpeellisin osin niiden sisältö ja arvosanat;
- 3) työhistoria työtodistuksesta ilmenevine tietoineen;
- 4) asevelvollisuuden suorittaminen;
- 5) erityisosaaminen, työ- ja koulutustoiheet samoin kuin työnhakijan itsensä laatima työnhakuesittely työnantajia varten;
- 6) työsopimuslain 1 luvun 3 a §:ssä ja erityisopimuslain 1 luvun 4 a §:ssä tarkoitetun määräaikaisen työsopimuksen solmimisedellytysten selvittämiseksi tieto siitä, että henkilö on ollut yhdenjaksoisesti työtön työnhakija edellisen 12 kuukauden ajan.

JTYPL 13 luvun 6 §:n 3 momentin mukaan työnantajalle voidaan luovuttaa työnhakijan terveydentilaa koskevia tietoja vain, jos työnhakija antaa siihen yksilöidyn kirjallisen suostumuksen ja jos tiedot ovat välttämättömiä avoimen työpaikan tai kyseisen ammattialan erityisten terveydentilavaatimusten täyttämiseksi taikka sellaisen työnhakijan työllistymisen edistämiseksi, jonka vamma tai sairaus vaikeuttaa työllistymistä.

Henkilöasiakkaan palkkatukioikeus ja -prosentti eivät ole JTYPL 13 luvun 6 §:n 2 momentissa lueteltuja tarpeellisia tietoja, joten tietoa niistä ei voi luovuttaa työnantajalle JTYPL 13 luvun 6 §:ssä tarkoitetun suostumuksen nojalla. Lähtökohtana on se, että työnhakija itse kertoo palkkatukioikeudestaan työnantajalle, esimerkiksi näyttämällä työnantajalle palkkatukikortin.

Palkkatukioikeudesta ja -prosentista kertominen työnantajalle palkkatukipaikan esittelyä varten olisi mahdollista ainoastaan asiakkaan antamalla erillisellä, kirjallisella suostumuksella. Suostumuksen tulee täyttää edellä kuvatut vaatimukset; sen tulee olla yksilöity, tietoinen, aidosti vapaaehtoinen ja yksiselitteinen. Suostumuksessa tulee yksilöidä työnantaja, jolle tieto voidaan luovuttaa, tieto, joka työnantajalle luovutettaisiin, ja tarkoitus, jota varten tieto luovutettaisiin.

Jos esimerkiksi palkkatukiprosentti paljastaisi epäsuorasti asiakasta koskevan terveystiedon, tällöin luovuttamiseen tulisi olla tietosuoja-asetuksen mukainen **nimenomainen** suostumus (kts. kappale 4 Terveystietojen ja muiden erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen luovuttaminen suostumuksella).

² Tietojen luovuttamista työnantajalle JTYPL 13 luvun 6 §:n nojalla on käsitelty Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut -yksikön laatimassa kuntakokeilulakia koskevassa soveltamisoppaassa.

31.3.2021

6.2 Tietojen luovuttaminen julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajille

Kokeilulain 17 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla kokeilualueen kunta voi luovuttaa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajille palvelun järjestämiseksi välttämättömiä tietoja. Asiakkaan tietoja tulee luovuttaa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajille ensisijaisesti tähän pykälään perustuen, eikä tällöin asiakkaalta tarvita erillistä suostumusta.

Muita kuin palvelun järjestämiseksi välttämättömiä tietoja voitaisiin luovuttaa vain asiakkaan antaman yksilöidyn suostumuksen nojalla, joka täyttää edellä kuvatut suostumuksen vaatimukset. Lähtökohtana on kuitenkin se, että asiakas itse antaa muut tarvittavat tiedot palveluntuottajalle, ja suostumusta tulisi käyttää vain rajatuissa tilanteissa.

6.3 Tietojen luovuttaminen muille työllistymistä tukevien palvelujen tuottajille

JTYPL 12 luvun 6 §:ssä säädetty julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajien tiedonsaantioikeus koskee vain JTYPL:ssä tarkoitettujen palvelujen tuottajia. Muiden työllistymistä tukevien, esimerkiksi kunnan itse järjestämien palveluiden tuottajien tiedonsaantioikeudesta ei ole erikseen kokeilulaissa säädetty.

Lähtökohtana on, että asiakas itse kertoo tarvittavat tiedot työllistymistä tukevan palvelun järjestäjälle. Jos kuitenkin työllistymistä tukevan palvelun järjestäminen edellyttäisi sitä, että asiakkaan tietoja, esimerkiksi asiakkaan nimi ja yhteystiedot, kerrotaan palvelun järjestäjälle, nämä voitaisiin luovuttaa asiakkaan antamalla yksilöidyllä suostumuksella. Suostumuksen tulee täyttää edellä kuvatut vaatimukset.

6.4 Tietojen luovuttaminen viranomaisille

Asiakkaan tietoja tulisi luovuttaa muille viranomaisille lähtökohtaisesti vain lakiin kirjattuun tiedonsaantioikeuteen perustuen.³ Tällöin asiakkaalta ei tarvita erillistä suostumusta.

Suostumusta tiedon luovuttamisen perusteena muille viranomaisille tulisi käyttää vain rajatuissa tapauksissa, joissa asiakkaalle olisi tiedon luovuttamisesta selkeästi etua tai hyötyä; esimerkiksi asiakas voisi saada etuutta tai palvelua. Asiakkaan suostumusta tiedonkäsittelyn perusteena ei voisi käyttää silloin, jos se palvelisi ainoastaan viranomaisen intressiä. Suostumuksen tulee täyttää edellä kuvatut vaatimukset.

³ Esimerkkejä tiedonsaantisäännöksistä ja tiedon luovuttamista on käsitelty Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut -yksikön laatimassa kuntakokeilulakia koskevassa soveltamisoppaassa.

31.3.2021

6.5 Tietojen luovuttaminen muille tahoille

Asiakkaan tietoja voidaan luovuttaa muille tahoille lähtökohtaisesti vain lakiin kirjattuun tiedonsaantioikeuteen perustuen. Asiakkaan tietoja voidaan luovuttaa myös asianmukaisen valtakirjan nojalla asiamiehelle hallintolain 12 §:ään perustuen.

Suostumusta tiedon luovuttamisen perusteena tulisi käyttää vain rajatuissa tapauksissa, joissa asiakkaalle olisi tiedon luovuttamisesta selkeästi etua tai hyötyä esimerkiksi palvelun muodossa. Suostumuksen tulee täyttää edellä kuvatut vaatimukset.

Asiakkaan tietoja voidaan esimerkiksi Ohjaamo-toiminnassa luovuttaa muulle taholle asiakkaan antaman yksilöidyn suostumuksen nojalla, jos suostumus täyttää tässä ohjeessa kuvatut vaatimukset.

Yhteinen asiakassuunnitelma esimerkiksi KELAn virkailijan kanssa voidaan tehdä, kun asiakas on läsnä samoissa tiloissa joko kokeilualueen kunnan virkamiehen tai KELAn työntekijän kanssa. Toiselle taholle voidaan tällöin soittaa asiakkaan läsnä ollessa.

Asiakkaalla itsellään on oikeus luovuttaa häntä koskeviaan tietojaan muille tahoille. Asiakkaalle itselleen voidaan luovuttaa tulosteita häntä koskevista rekisteritiedoista, ja asiakas itse voi halutessaan luovuttaa tietojaan eteenpäin esimerkiksi palveluntuottajalle.

Lisätietoja

Tietosuojaa koskevat erityiskysymykset: KEHA-keskus (tietosuoja.keha@ely-keskus.fi)
URA-vdi:n käyttöön liittyvät kysymykset ja virhetilanteet: KEHA-keskus (uravdi-tuki.keha@ely-keskus.fi)
Kokeilulain tulkintaan liittyvät kysymykset: Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut –yksikkö (kokeilulaki@ely-keskus.fi)

Laatijat

KEHA-keskus

Uudenmaan ELY-keskus, Oikeudelliset palvelut –yksikkö